

UŽ
ZAJTRA
V HNINÉ ZMENY PRI
OPATROVANÍAko má vyzerat' žiadosť
o príspevokKoľko dostanete, ak opatrujete
dve osoby ŽZP

Kedy nárok na pomoc zaniká

Z opatrovateliek sa stávajú sestry

KRITIKA LEGISLATÍVY

Posledné zmeny na ministerstve zdravotníctva robia z opatrovateliek chýbajúce zdravotné sestry v sociálnych zariadeniach, tvrdí Komora opatrovateliek Slovenska. Ľudia starajúci sa o klientov tak môžu mať problémy.

Juraj Pivarčí ^{©hn}
juraj.pivarci@mafrასlovakia.sk

Komora opatrovateliek Slovenska sa obáva, že sa mnoho žien či mužov, ktorí sa starajú o chorých, môže dostať do kolotoča nezákonností a rozporov s vykonávaním ich činnosti v rámci zariadení sociálnych služieb.

Ministerstvo zdravotníctva totiž najnovšie vo svojej Vyhláške číslo 92 z roku 2018 ustanovilo vzor návrhu zodpovednej osoby na indikáciu poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti osobe umiestnenej v zariadení sociálnych služieb. Tento návrh v praxi umožní sestry poskytovať starostlivosť u prijímateľa sociálnej služby, na čo však často nemajú dostatočnú kvalifikáciu či školenie.

Apel na spoluprácu

Komora tieto zmeny pripomienkovala a vyzýva na spoluprácu tak rezort sociálnych vecí, ako aj ministerstvo zdravotníctva. „Chcem zdôrazniť, že vytvorenie nástroja, ktorý určuje potrebu ošetrovateľskej starostlivosti u klienta v zariadení, nevyhnutne súvisí s jej kontinuálnym a odborným poskytovaním, pričom zodpovednosť sa prenáša z lekára na sestru,“ načrtla problém podpredsedníčka Komory opatrovateliek Slovenska Iveta Ždiľová.

Problém, ktorý je podľa nej dlhodobý zameraný pod koberec, je, že lekári či sestry nemajú komu túto kompetenciu v sociálnom zariadení odovzdať, lebo v nočných zmenách, počas víkendov či sviatkov pracujú s klientmi hlavne samotné opatrovatelky, nie odborný zdravotný personál. Nepostačuje pritom ani príprava opatrovateliek v kurzoch.

Nezískajú totiž dostatočnú kvalifikáciu na to, aby ostali zodpovedné za zdravie klientov pri poskytovaní ošetrovateľských činností. Absolventmi takýchto kurzov sú navyše najmä ženy bez predchádzajúcich skúseností v zdravotníctve, ktoré sú často vo vyššom veku.

Chýbajúci personál

Komora opatrovateliek v spolupráci s občianskym združením Mosty pomoci zrealizovala prieskum, ktorý preukázal, že na Slovensku vykonávajú ošetrovateľskú činnosť v sociálnych zariadeniach aj opatrovatelky, a nie iba zamestnanci na to zákonom určení. V dôvere v zamestnávateľa konajú nezákonne, čím ohrozujú seba aj zdravie zvereného človeka. Všetko pre nedostatok zdravotníckych pracovníkov v sociálnych zariadeniach.

„Z interného prieskumu usudzujeme, že asi tretina zamestnancov v sociálnych zariadeniach sú praktické sestry, zdravotnícki asistenti a sanitári, ktorí však pracujú na

Ošetrovateľskú činnosť u nás vykonávajú aj opatrovatelky, nielen zamestnanci na to zákonom určení.

FOTO: DREAMSTIME

pozíciách opatrovateliek. Zákon to umožňuje a sociálne zariadenie, ak nie je zároveň poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, iného zamestnanca ani prijať nemôže,“ vysvetlila Ždiľová. Tu však nastáva ďalší problém.

Zdravotník na pozícii opatrovateľky prestáva byť zdravotníckym pracovníkom, lebo sociálne zariadenie nie je poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti. Títo takzvaní zdravotnícki opatrovatelia sa však nemôžu registrovať v príslušnej stavovskej organizácii a ani sa im nepočíta odborná prax. „Samozrejme, nie sú ani odmeňovaní ako zdravotnícki pracovníci, napriek tomu, že ošetrovateľskú starostlivosť poskytujú. Chýba im potom motivácia ďalej sa vzdelávať alebo pristupovať k práci proaktívne,“ dodala podpredsedníčka s tým, že

”

Nedostatok
zdravotníkov nie
je ľahké vyriešiť
z mesiaca na
mesiac a situácia
si vyžaduje krízové
riešenie.

Iveta Ždiľová,
podpredsedníčka KOS

ide o dlhodobý marazmus. Komora preto prišla so svojím návrhom, ktorý by sociálnym zariadeniam zákon prikazoval zamestnávať zdravotníckych pracovníkov, hlavne praktické sestry tak, aby bola ošetrovateľská starostlivosť poskytovaná kontinuálne. Títo pracovníci boli podľa spomínaného návrhu aj spravodlivo odmeňovaní.

Sestra na telefóne

Ľudia v zariadeniach sociálnych služieb sú často polymorbídni pacienti s viac ako jednou diagnózou, ktorí sú odkázaní na sociálnu službu. Ich ochorenia sú akútne aj chronické. Mnohí sú zároveň psychiatrickými pacientmi. „Je pri nich nevyhnutné včas vyhodnotiť zdravotný stav, zabezpečiť odborné vyšetrenie, následne monitorovanie a dodržiavanie liečebného režimu,

aby sa zabránilo zhoršeniu stavu alebo recidíve. Reálne sa teda od opatrovateliek naozaj očakáva poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti pod dohľadom sestry na telefóne,“ ozrejmila Ždiľová.

Podľa Komory môžeme očakávať, že ak sa nezvýši počet zdravotníckych pracovníkov a nezačne sa so systematickou prípravou opatrovateliek ako odborných sociálno-zdravotníckych pracovníkov už na stredných školách, napríklad v odbore odborný opatrovateľ, prípadne certifikovaný opatrovateľ s ošetrovateľskou prípravou, riziká z toho plynúce a problém so zabezpečením prechodu do následnej a dlhodobejšej starostlivosti bude ešte viac eskalovať.

Pomocná ruka

„Chápem, že nedostatok zdravotníkov nie je ľahké vyriešiť z mesiaca na mesiac a situácia si vyžaduje krízové riešenie. Sme preto ochotní napomôcť pri príprave konceptu ich dozvedelávaní, aby získali vedomosti, zručnosti a kompetenciu. Aspoň dočasne by tak mohli prevziať výkon vyplývajúci z predmetného návrhu,“ poznamenala Ždiľová. Ide však len o dočasné riešenie v záujme ochrany práv a zdravia nielen opatrovateľského personálu, prijímateľov, ale aj poskytovateľov služieb.

„Podotýkame, že nechceme robiť z opatrovateliek sestry. Snažíme sa ich chrániť, aby výkony, ktoré robia protizákonne a ktoré môžu robiť v domácnostiach legítimne, mohli robiť legítimne aj v zariadení, pretože teraz to zákon vylučuje,“ dodala s tým, že kým bude nedostatok sestier, opatrovatelky musia byť doškolené, aby mala starostlivosť v sociálnych zariadeniach zmysel.

PROBLÉMY

Toto trápi profesionálne opatrovatelky na Slovensku najviac

Podľa Komory opatrovateliek je postavenie týchto ľudí na Slovensku nedocenené. „Napriek nadmerným očakávaniam zamestnávateľov, fyzickej a psychickej náročnosti opatrovateľskej práce a dôležitosti práce v prospech zdravia a dôstojnosti odkázaných klientov nemajú opatrovatelky žiaden spoločenský status,“ načrtla problémy predsedníčka Komory opatrovateliek Slovenska Dana Grafiková.

Nedocenené služby

A s tým ide ruka v ruke aj nízka životná úroveň. „Je porovnateľ-

ná so smetiarmi, ktorých týmto určite nechceme podceňovať, ale na porovnanie lepších príkladov skutočne neexistujú. Priznanie k povolaniu opatrovateľky je hanba a pozerá sa na ne ako na nevzdelané chudery, pričom mnohé z nich majú ukončené akademické vzdelanie,“ poznamenala ďalej Grafiková.

Pod tento stav sa, pochopiteľne, podpísali nízke príjmy. „Trápi nás veľmi nízke mzdy, nedocenená, aj keď dokázateľne veľmi náročná práca, ktorá sa neodráža v odmeňovaní ani podľa Zákonníka práce, ani pod-

ľa stupňa záťaž. Neexistuje dokonca ani systém benefitov, ktorý by aspoň čiastočne zmierňoval túto nespravodlivosť,“ prezradila hovorkyňa.

Komora tiež poukazuje na problémy pri odmeňovaní týchto žien a mužov počas covidovej pandémie, keď im vláda sľúbila za prácu v prvej línii odmeny a následné stabilizačné príspevky. Niektoré z nich sa podľa vyjadrení komory nedočkali ani jedného finančného príspevku. Tieto snahy napokon viedli len k vyššej nespokojnosti, k zviditeľneniu nerovnosti a nespravod-

livosti „Opatrovateľky majú pocit, že sú na konci rebríčka, že sú trpené. Keď už teda obec musí poskytovať službu, tak dobre, ale aby nás to stálo čo najmenej. Nemajú často k dispozícii ani len dostatok ochranných pomôcok, ktoré im zo zákona patria,“ kritizovala situáciu na Slovensku Grafiková.

Vznikajú malé nemocnice

S ďalšími problémami sa títo ľudia stretávajú v sociálnych zariadeniach, ktoré fungujú ako akési „malé nemocnice“, kde však nie sú prítomní lekári ani zdravotné

sestry v trojzmennej prevádzke. „Netreba pritom zabúdať na to, že množstvo klientov v takýchto zariadeniach má V. až VI. stupeň odkázanosti a viacero diagnóz, a to často so psychiatrickou diagnózou, s demenciou, Alzheimerom a podobne,“ uviedla Grafiková s tým, že výnimočné nie sú ani fyzické útoky na personál.

Podľa jej ďalších slov lekári prichádzajú do zariadení maximálne raz týždenne. V prípade sestier je situácia mierne lepšia. Jedna, možno dve tu pracujú pravidelne, avšak len počas dňa.

„Klienti sú potom odkázaní na opatrovatelky. Sú to práve ony, ktoré sú s klientom 24 hodín denne, často supľujú zdravotnícky personál, ktorý chýba, a vykonávajú ošetrovateľské úkony, na ktoré nemajú kompetencie, len preto, lebo niekto ich vykonať musí,“ ozrejmila stav predsedníčka komory.

S tým, že tak vlastne konajú nelegálne a v prípade problému sa vystavujú riziku trestného stíhania. Častá je aj extrémna fyzická záťaž. Opatrovateľka zdvihne, otočí, presadí, polohuje denne niekoľko ton. Juraj Pivarčí